

Udeležite se festivalskih prireditev v Dolini

Obnovljena izdaja - Leto XVIII. - Štev. 14 (678) - Trst - 21. julija 1966 40 lir Spediz. in abb. post. Gruppo II

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Pomen našega festivala

23., 24. in 25. julija bo v Dolini vsakoletni festival «Dela» ki je že postal tradicija in na katerem se srečuje na tisoče Slovencev in Italijanov iz mesta in s podeželja na eni izmed največjih politično-kulturnih manifestacij na Tržaškem.

Letošnji festival «Dela» v Dolini ima po svoji vsebini isti značaj kot prejšnji festivali. Prav gotovo pa je, letošnji festival spriču sprememb v svetu in Italiji posebnega pomena, saj ima značaj velike osrednje politične manifestacije, na kateri se bo zbralo na tisoče tržaških Slovencev, ki bodo zavestno izpričali svojo simpatijo do Komunistične partije, katere glasilo je list, ki prireja praznik.

Vojna v Vietnamu, grožnja miru v svetu, čedalje bolj noro stopnjevanje ameriške agresije na svobodoljubno vietnamsko ljudstvo predstavljajo v sedanjem času preizkušnjo za vsakega demokrata in antifasista. Zato bi bilo nemogoče, da bi se festival «Dela» omejeval na določeno praznovanje brez politične vsebine, ker bi tako zvenel v prazno in ne bi imel pravega učinka niti za časopis, ki manifestacijo prireja niti za ljudi, ki so se odločili, da se bodo na tej manifestaciji zbrali. Boj vietnamskega ljudstva za svobodo, neodvisnost in mir je boj za načela, ki so bila naša, ko smo se borili za uresničenie istih gesel proti fašizmu in nacizmu in proti vsem reakcionarnim poskusom, ki smo jih doživeli v letih po osvoboditvi. Prav posebno slovensko ljudstvo, ki je kljub svoji maloštevilnosti toliko žrtvovalo za ista načela, se mora zavedati, da boj za svobodo, neodvisnost in mir ne more biti zaključeno dejanje, če ne uživajo vsa ljudstva iste pravice kot pravice, za katere smo se borili in se sami borimo. Zato bo festival «Dela» v Dolini manifestacija solidarnosti z vietnamskim ljudstvom in obenem manifestacija za mir v svetu.

Istovčasno ima festival «Dela» v Dolini pomen zavestne volje tržaških Slovencev, da se skupno z italijanskim ljudstvom borijo za izboljšanje razmer v deželi, v kateri živijo. Ne more biti boljšega življenja tako na gospodarsko-družbenem kot na političnem področju, če se ne rešijo nekatera osnovna vprašanja, predvsem na vprašanja uveljavitve naprednih družbenih in političnih sil v italijanskem življenju. To pa pomeni napraviti konec s sedanjo prakso levega centra, ki se je izkazal za nesposobnega v reševanju glavnih italijanskih vprašanj. Zato bo festival «Dela» tudi manifestacija za preokret v italijanski politiki, ker samo s takšnim preokretom bodo tudi Slovenci v Italiji dobili pravo mesto, saj do sedaj so potisnjeni ob rob javnega življenja in tudi v okviru tistih sil, ki so vladne, ne pomenijo nič, saj miso «odločilna», pač pa le «zadnja pomožna sila».

V tej zvezi bo festival «Dela» tudi manifestacija slovenske prisotno-

sti» v Italiji, t. j. slovenske zahteve, da se naša vprašanja ne smejo reševati z velikanskimi presledki, pač pa načelno in okvirno, v teoriji in praksi, vsakodnevno in v perspektivi, ker samo tako bodo lahko Slovenci razvili svoje življenje in svojo lastno narodno skupnost, ki je sestavni del italijanske demokracije,

drugače bo slednja prav v teh krajih popolnoma okrnjena v eni izmed svojih glavnih in osnovnih komponent. Festival «Dela» bo torej manifestacija prisotnosti Slovencev in manifestacija za našo enotnost, ki jo hočejo sile levega centra iz svojih strukturnalnih strankarskih razlogov razbiti.

Spored prireditev v Dolini

Sobota, 23. julija ob 19. uri otvoritev, ob 21.30 filmska predstava.

Nedelja, 24. julija ob 17. uri koncert godbe iz Brega in pevskega zbora «Valentin Vodnik» iz Doline. Ob 20. uri zborovanje. Govorijo deželni svetovalec dr. Karel Šiško, poslanec Massimo Caprara in odgovorni urednik «Dela» Mirko Kapelj. Ob 21. uri gostovanje Šentjakobskega gledališča iz Ljubljane s komedijo v treh dejanjih

RIBISKE ZDRAHE

ki jo je napisal Carlo Goldoni, prevedel in priredil pa Mirko Rupel.

Ponedeljek, 25. julija ob 19. uri pester zabavni spored, ob 21.30 druga filmska predstava.

Razstava in prodaja knjig — razstava slik o Vietnamu.

Vse tri večere ples. Igra orkester «The Jaguars».

Vstopnina: v soboto 150 lir, v nedeljo 250 lir, v ponedeljek prosti prispevki.

Spremeniti je treba odnos do prebivalcev Nadiških dolin

Odbornik za splošna vprašanja pri predsedstvu deželne vlade Stopper je odgovoril svetovalcu Šiško, na vprašanje, ali se je deželna vlada prepričala, kakšni so cilji programa IARD Rotary Cluba v Nadiških dolinah, preden je s prisotnostjo svojih najvišjih predstavnikov ob zaključku posebnih tečajev v špetrski šoli dala pečat uradnosti delovanju IARD in Rotary Cluba. Kot je znano, je v videmski pokrajini Rotary Club organiziral na področju Nadiških dolin posebne tečaje IARD (Individualizzazione Assistenza Ragazzi Dotati), čeprav je v isti pokrajini precej drugih področij, ki bi bili primernejši za takšne tečaje. Zadeva je postala jasnejša, ko je «Messaggero Veneto» iz Vidma dvakrat napisal, da je pobuda Rotary Cluba hvalevredna, ker se v Nadiških dolinah še vedno govori slovensko. Zato so deželni svetovalci Šiško, Bacicchi in Moschioni naslovili na predsednika deželne vlade vprašanje, v katerem so zahtevali razjasnitev vprašanja. Po poldrugem mesecu pa je odgovoril odbornik Stopper.

V odgovoru se pravi, da je pobuda IARD hvalevredna, ker se zani- ma za otroke zelo zaostalih področij, in da je Rotary Club izbral v videmski pokrajini prav Nadiške doline, ker so eno izmed najbolj

zaostalih področij. V odgovoru se pravi tudi, da so nekatera slovenska glasila kritizirala to podubo ker ni sledu o pouku italijanščine, ki naj jo spremlja materinščina, ker se v tistih krajih govori «poseben dialekt, ki se mu pravi „slovenščina“ (prav tako je pisano v odgovoru!!!)». Odbornik Stopper se sklicuje nato na veljavno zakonodajo (očividno z namenom, da opozori na dejstvo, da «veljavna zakonodaja» ne predvideva slovenskih šol v videmski pokrajini) in poudarja, da za vpis v tečaje se popolnoma spoštujeta želja in volja tako mladincev kot njihovih družin. Zaničal je, da bi tečaji IARD imeli kakršen koli drugi namen.

Spomenik v Doberdolu

Pred nekaj dnevi je goriški zavod za varstvo spomenikov poslal doberdolski sekciji bivših partizanov dovoljenje za postavitev spomenika padlim v narodnoosvobodilni borbi. S tem je končno padla še zadnja ovira birokratskega in političnega značaja. Upati je, da bo spomenik lahko zgrajen že letošnje jesen. Seveda obstojajo še ekonomske težave, katere se lahko premaga, le če bodo vsi prebivalci doberdolske občine k temu prispevali.

Trst pred novo splošno stavko

Sindikati so negativno ocenili poročilo v zvezi s preureditvijo italijanskega ladjedelstva - To poročilo predvideva ukinitve ladjedelnice Sv. Marka

Tajništva treh sindikalnih organizacij v Trstu so v ponedeljek zvečer objavila skupno poročilo, v katerem je rečeno, da so sindikati proučili sklepe predsednika podkomisije medministrskega odbora za gospodarski načrt v zvezi s preureditvijo italijanskega ladjedelstva ter v zvezi z vprašanji, ki zadevajo tržaški gospodarski položaj (Združene jadranske ladjedelnice, Ladjedelnica Sv. Marka, Tovarna strojev Sv. Andreja itd.) Tri tajništva so zato potrdila, sklicujoč se na skupno sporočilo od 30. junija, da proglašajo še eno splošno protestno stavko, za katero bodo podrobno sporočila.

Novi sestanek tajništev sindikalnih organizacij je bil sklican za četrtek 21. julija. Ker smo zaradi našega festivala anticipirali izid lista, ne moremo poročati o sklepih sestanka.

Manifestacija za mir v Vietnamu

Pogled na del udeležencev manifestacije za Vietnam, ki je bila pred dvema tednoma v Trstu. Manifestacijo so organizirali Odbori za Vietnam iz Trsta, Vidma, Gorice, Tržiča in Pordenona. Pozno zvečer je skupina mladincev manifestirala pred sedežem ameriškega konzulata. Policija je mladince napadla. Naslednje dni so se pojavili na tržaških ulicah lepaki, v katerih je bilo rečeno: «Tržačani zahtevajo delo, vlada levega centra zapira ladjedelnico Sv. Marka; mladina zahteva mir, policija jo pretepa.»

Poziv

Na deželni manifestaciji za mir v Vietnamu, ki je bila v soboto, 9. julija v Trstu, je bil sprejet naslednji poziv:

«V svojem stopnjevanju vojne v Vietnamu so ZDA napravile še korak naprej: bombardirale so velika središča, uničile so gospodarska središča, ki so življenjskega pomena za vietnamsko ljudstvo. To so storile z namenom, da bi vietnamsko ljudstvo pahnilo v lakoto.

Temu koraku lahko sledi še drugi. Vojno stopnjevanje utegne postati nezadržno.

Preden bo prepozno, dvignimo svoj glas, da se ustavi pokol, ki bi se mogel razširiti tako daleč, da bi zajel vse človeštvo.

Takoj naj se prenehajo bombni napadi na Vietnam! Naj se sprejme načelo, da naj sedejo k mirovnim pogajanjem vse bojujoče se strani! Naj se spoštuje ponosni čut za neodvisnost vietnamskega ljudstva, ki se že dvajset let junaško bori proti mogočnim sovražnikom.

Naj se v Vietnamu omogoči splošne volitve, ki jih predvidevajo ženevski dogovori; naj se spoštuje pravica do samoodločbe ljudstva; naj se umaknejo tuje vojaške sile!

Milliarde, ki se razmetavajo za bombe in pline, naj se izkoristijo za socialni napredek človeštva!

Dvignejo naj se naši glasovi, da bodo odgovorni za pokole nad vietnamskim ljudstvom slišali naš odločen protest!»

Iz dokumenta deželnega komiteja KPI

O problemih naše šole

28. maja je bil v Trstu posvet, na katerem so predstavniki KPI iz federacij, ki spadajo v območje deželnega Komiteja Furlanije — Julijske krajine razpravljali o perečih šolskih problemih. Ob zaključku posveta je bil sprejet dokument o teh problemih. Besedilo tega dokumenta je objavljeno v zadnji številki informacijskega biltena deželnega komiteja KPI. («Politica regionale», št. 11 z dne 12. junija 1966.)

V omenjenem dokumentu je posebno poudarjeno o problemih slovenske šole. Med drugim je v tem poglavju rečeno, da se na področju slovenskega šolstva zaradi številnih neresenih vprašanj dogajajo tudi številne diskriminacije. Naloga Komunistične partije Italije je ta, da nadaljuje borbo za to, da bodo slovenske šole vseh vrst in stopenj izšle iz sedanjega stanja provizoričnosti in za izvajanje vseh določil šolskega zakona iz leta 1961. V dokumentu je nadalje poudarjeno, da se bo KPI še naprej borila za odpravo diskriminacij, in med katerimi je tudi ta, da Slovenci v videmski pokrajini nimajo slovenskih šol.

Dokument dalje pravi, da je treba začeti široko akcijo za rešitev notranjih problemov slovenske šole, njene organizacije in sredstev, kakor tudi potrebnih didaktičnih strukturov, ki jih še ni. Potrebno je, da se rešijo vprašanja stalnosti učnega osebja, učbenikov in pomožnih knjig, spričeval, didaktičnih ravnateljstev, ravnateljstev srednjih šol in nadzorništev in to na podoben način kot na Južnem Tirolskem. Potrebna je široka akcija za ustanovitev strokovnih šol s slovenskim učnim jezikom, katerih uvedbi enotne nižje srednje šole ni več. Potrebno je tudi, tako pravi dokument KPI, da v slovenskih srednjih šolah dajo več poudarka obstoječi stvarnosti. Sedanja usmeritev srednjih šol prve in druge stopnje v glavnem teži na humanističnih vedah, kar onemogoča slovenski študirajoči mladini, da bi se usmerila k strokovni izobrazbi. Na koncu pravi dokument, da je demokratizacija v ustroju sloven-

skega šolstva temeljnega pomena za njegov bodoči razvoj.

***

Kot je razvidno iz dokumenta, ki ga je objavil deželni komite KPI, ima KPI zelo jasno stališče glede slovenskega šolstva. To še posebej velja za vprašanje slovenskih šol v videmski pokrajini, tj. v Beneški Sloveniji in na Trbiškem. Nobena izmed strank vladajočega levega centra ni doslej zavzela podobnega stališča. Sicer pa mora biti jasno, da je KPI že prej imela tudi v tem pogledu jasno stališče. To potrjujejo tudi razni politični dokumenti. To pripominjamo tudi zato, ker nekateri zelo radi uvrščajo KPI med tiste stranke, ki niso nikoli zavzele nobenega stališča glede problematike slovenske šole v videmski pokrajini. Ti gospodje v svoji kratkovidnosti in v svojem navideznem «hejslovenstvu» ne le pozabljajo na objektivnost ampak tudi zlonamerno potvarjajo resnico.

Vpisovanje v slovenske srednje šole

Vpisovanje v I. razred nižjih srednjih šol pri Sv. Ivanu v Trstu, kjer sprejemajo vpisovanja tudi za oddeljene oddelke na Katinari - v Dolini, na Opčinah, Proseku, Nabrežini, pri Sv. Jakobu v Trstu in v Rojanu se zaključijo 25. julija. Tajništvo šol so odprta vsak dan od 10. do 12. ure.

Vabimo starše, naj pohite z vpisom svojih otrok v slovensko srednjo šolo.

***

Na Državnem znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z znanstvenim učnim načrtom tudi popolne razrede s klasičnim učnim načrtom se vrši vpisovanje za šolsko leto 1966/67. Tajništvo liceja je odprto vsak dan od 10. do 12. ure na Vrdejski cesti (Strada di Guardiella) 13/I.

Navodila za vpisovanje so razvidna na zavodovi oglasni deski.

Goldoni - Rupel:

Ribiške zdrahe

Gostovanje Šentjakobskega gledališča v Dolini

Ribiške zdrahe so predelana Goldonijeva komedija Barruffe Chiozotte. V svojih spominih pripoveduje Goldoni o prvi predstavi leta 1760 takole: «Ta ljudska igra je napravila čudovit vtis. Ne bom pripovedoval zgodbe. Igra je uspela kot podoba po naravi. Kot predsednik sodišča sem imel v svoji mladosti veliko stikov in opravka s številnim in nemirnim ljudstvom ribičev, mornarjev in žensk. Natanko sem poznal njih navade, njih posebni jezik, veselje in lokavost. Zato sem jih utegnil tudi naslikati. Tako je igra imela sijajen uspeh.»

Zanimiva je tudi Goethejeva sodba o tej igri: «Naposled vendar lahko rečem, da sem videl komedijo! Osebe so sami mornarji, prebivalci Chioggie, in njih žene, sestre in hčere. Krik in vik teh ljudi v dobrem in zlu, njih prepri, njih silovitost, dobrodušnost, preproščina, dovtipnost, humor in neprisiljeno vedenje — vse je prav imenitno posneto.»

Za slovensko obliko je M. Rupel presadil poleg besede tudi dejanje izvirnika. Prevod v knjižno slovenščino ne bi dal tistega, kar je namerjal avtor, ko je igro napisal v narečju, saj daje prav narečje delu poseben

čar. V ljudski igri, ki naj podaja, kar se da, neprisiljeno žitje in bitje preprostega človeka, bi učinkovala knjižna slovenščina precej togo, saj je kakor vsak knjižni jezik toliko umetna tvorba in se čedalje bolj oddaljuje od svojega izvora — od ljudske govornice.

Tako je postala igra naša in ima svoj posebni pomen prav v zvezi z nami, z našim morjem, ki ob njem trpe in se vesele naši ljudje.

Komedijo Ribiške zdrahe, ki se godi v ribiški vasi ob naši obali v starih časih, je zrežiral in insceniral Srečko Tič (kot gost Šentjakobskega gledališča v Ljubljani.) V igri nastopajo: Jože, lastnik ribiške ladje — Dušan Skok, Tona, njegova žena — Gita Kuharjeva; Pepka, dekle, njegova sestra — Sonja Pavčičeva; Tine, fant, njegov brat — Vlado Kocjančič; Lipe, ribič — drago Pogorelec-Karus; Vana, njegova žena — Ida Marinčičeva; Urška, dekle, sestra botre Vane — Vera Ravnikarjeva; Terezka, dekle, druga sestra botre Vane — Frida Grumova; Džovanin, mlad ribič — Janez Usenik; Matevž, star ribič — Jože Zakrajšek; Tomaž, čolnar — Drago Razboršek; Izidor, adjunkt pri sodišču — Lojze Sadar; Dro-

bant, sodnijski sluga — Janez Keber; Drejček, fantič — Miljutin Negode. Za razsvetljavo skrbi Bogo Sveče, šepetalka je Ančka Sadarjeva, odrski mojster pa je Franc Vagaja.

O predstavah v Ljubljani so tiskajšnji listi takole pisali: Ljubljansko «Delo», dne 25. maja 1966:

«Šentjakobsko gledališče je predstavilo zabavno Goldonijevu komedijo Ribiške zdrahe, o preprih temperamentalnih mediterancev v Ruplo-

I. praznik «Dela» v Zgoniku

V soboto 6. in nedeljo 7. avgusta.

Na sporedu je koncert pevskega zborov in nastop folklorne skupine iz Portoroža.

vi poslovenitvi, zgrajeni na narečnih barvah slovenske tržaške okolice. Uprizoritev ni zabredla v poudarjanje burkaških prvin, ujela je tipičen obmorski temperament, uveljavila se je z zelo lepo ansambelsko igro. Poudariti moramo redko vrednoto amaterskih uprizoritev, zlioto ansambelsko igro, ki je odločilno prispevala k vabljenemu ritmu in dinamiki odrskega dogajanja. Se posebej pa se moramo ustaviti pri enem igralcu, Drago Pogorelec-Karusu, ki je s svojim pristnim igralskim temperamentom, disciplinirano igro in ljubeznivo neposrednostjo podal posrečen lik ribiča Lipeta. Šentjakobčani ki so lani z Držičevim Skopuhom osvojili na Hvaru prvo mesto in zlato medaljo, so znali obdržati svoj ugled.» «Delavska enotnost» dne 9. junija 1966:

«Šentjakobsko gledališče iz Ljubljane, ki je lani na Hvaru pobralo zlato plaketo, se je letos predstavilo s temperamentno predstavo Goldonijevih Ribiških zdrah.

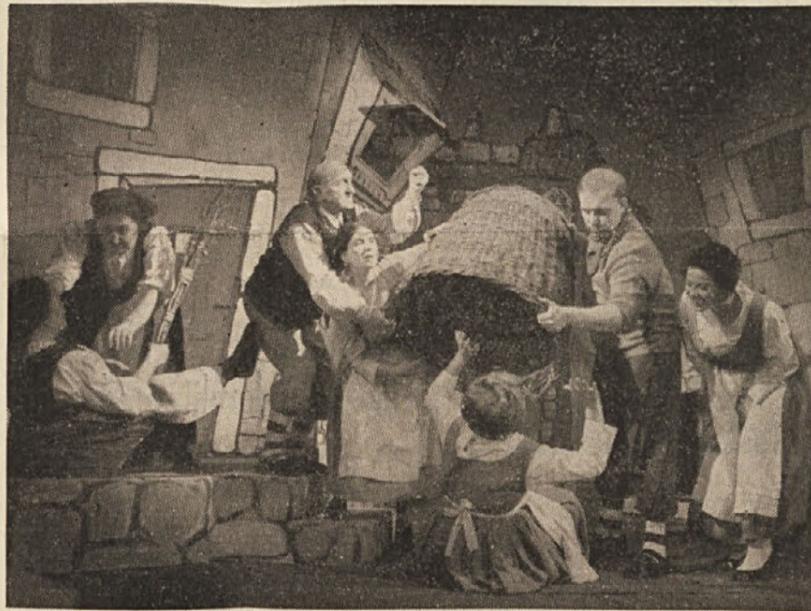
Predstava na odru je izžarevala polno mediteranske barve.» «Ljubljanski dnevnik», dne 24. maja 1966:

«Šentjakobčani so uspeli. Oživili so Goldonijevu komedijo Ribiške zdrahe, ki je navdušila občinstvo in žela zasluženo priznanje. Šentjakobčanom se pozna dolgoletna odrska dejavnost, občutek za sproščeno in solidno izpeljavo dela. Režiser je poskrbel, da je dejanje že v začetku dobilo potreben tempo in so se nastajajoča nasprotja živahno prepletala. Igralci so na odru zaživel izredno sproščeno in bili nadvse prepričljivi v komičnih likih primorskih ljudi.

Uspešno so obvladali tudi jezikovno plat dela, posamezniki pa so pokazali priznanja vredno igralsko spretnost.»

Srečanje goriških prosvetarjev na Vrhu

V nedeljo 10. julija so člani prosvetnega društva «Danica» pripravili pri šoli na Vrhu «viknik». Že takoj popoldne so na Vrh začeli pripraviti prosvetarji iz Goriškega. Prisotni so bili številni člani goriških prosvetnih društev, ki so ob tej priliki zapeli več partizanskih in narodnih pesmi pod vodstvom pevovodkinje Pavline Komel in prof. Silvana Križmančiča. Pod večer pa se je zaključila tombola z lepimi denarnimi dobitki. Praznik je bil zelo dobro organiziran. Čenprav so se Vrhovci prvič spoprijeli s tako prireditvijo. Usneš tega srečanja je poleg udeležencev zadovoljil tudi organizatorie, ki bodo verjetno tudi prihodnje leto priredili praznik s širšim programom. Med prosvetarji z Vrha se je že sedaj začelo govoriti o tem.

Prizor iz komedije Ribiške zdrahe.

Ob taboru slovenske katoliške mladine

Slovenska katoliška mladina iz Tržaškega, Goriškega in Koroškega je imela prejšnjo nedeljo na Repentabru svoj tabor. Dan prej pa je na sedežih Slovenske skupnosti v Trstu razpravljala o problemih narodnih manjšin ter izdelala zaključno resolucijo, ki sta jo objavili glasili SS.

Poleg običajnih ponovitev že ustaljenih fraz o «lastnem političnem predstavnstvu», ki nas spominjajo, da se bližajo volitve, pa vsebuje resolucija nekaj zanimivih ugotovitev.

V njej se namreč govori o nujnosti rešitve nekaterih problemov s priznanjem pravic, ki jih resolucija našteva. V bistvu so to ključne pravice, ki bi nam morale pripadati že od podpisa londonskega sporazuma in ki nam jih prej centristične, danes sredinsko leve oblasti kratijo. Od tod jasna ugotovitev (ne vemo, koliko se je mladi katoličani zavedajo), da je pač malo pomagalo vključevanje slovenskih predstavnikov v demokratični objem in operacije kakršne poznamo iz časa Nabrežine in tržaške pokrajinske (danes pokojne) uprave. Ravno tako je bedno, in zahteve resolucije na to spominjajo, sodelovanje predstavnikov SS z demokratizirani v deželnem svetu.

Ni slučaj, zato, da se v svojem bistvu točke resolucije slovenske katoliške mladine krijejo s točka-

mi resolucije o manjšinah, ki jo je 4. julija sprejel vsedržavni kongres zveze komunistične mladine Italije. V resoluciji ZKMI se naglašajo potreba po takojšnjem rešitvi ključnih vprašanj, ki so danes:

1) uveljavitev načel londonskega sporazuma v vsej deželi Furlanije-Julijski krajini;

2) podelitev slovenskim kulturnim ustanovam denarne podpore, kar naj omogoči manjšini samostojen kulturni razvoj;

3) ustanovitev strokovnih šol s slovenskim učnim jezikom;

4) pobuda za odpravo preostalih fašističnih zakonov, ki se še izvajajo;

5) izdelava in uresničitev gospodarskega načrta za razvoj gorskih področij s posebno pažnjo Beneški Sloveniji in Režiji.

Popolnoma ločeno ena od druge, sta dve mladinski sestavini manjšinskega političnega dogajanja sprejeli resoluciji, ki se v svojih zahtevah skladata. Zakaj? Zato, ker izhajajo naše zahteve iz starnosti,

neuresničevanja obljub levega centra in razočaranja, ki se tudi v katoliških vrstah širi zaradi negibnosti te politične koalicije, katere edini uspeh je razbitje enotnosti slovenske manjšine v obrambi svojih pravic. Manjka pa v resoluciji katoliške mladine političnih predlogov, ki naj pokažejo na izhod iz sedanjega stanja.

Toda to bi bilo le prehoditi pol poti in se nato vrniti nazaj! Zato pa nudijo mladi komunisti s svojo resolucijo tudi katoliški mladini rešitev, ki je v enotnem nastopu in pritisku na vse politične sile, zato, da se v deželnem svetu izsili sprejem gornjih točk. Zato je potrebna enotnost, ki naj v premostitvi diskriminacije na levo in zaprtosti levega centra najde svojo osnovo v jasnem, demokratičnem programu. Točke gornje resolucije so osnova, ob kateri vabimo vse politične sile, da se pomerijo v svoji dobri volji, zato, da načelne izjave ne ostanejo samo na papirju.

V resoluciji je govora tudi o socialnih vprašanjih, toda le v navedbi obstoja te problematike. Mislimo, da je prav, ako se tudi na tem polju pomerimo, saj mislimo, da ne more biti krščanski pogled ozko omejen samo na vprašanja narodne pripadnosti. Resolucija katoliške mladine jih ne obdeluje. Prepričani smo, da slovenska katoliška mladina sploh nima izdelanih pojmov v tem smislu, zato pa jih vabimo, naj se med nami razvije plodna razprava, četudi v obliki pojmovnega spopada.

Ne moremo pa mimo končne ugotovitve, da se na tako važnem shodu katoliške mladine ni nihče spomnil velikega in težkega vprašanja ameriškega napada na Vietnam in strahotnega trpljenja ljudstva, ki je prav v tistih dneh v Hanoju in Haifongu doživljalo apokaliptične trenutke razdejavanja in smrti.

Zaslepljeni od laži lažnokatoliškega «Glasa» so tudi katoliški mladinci prezrli zakon vesoljne ljubezni, ki se ne more omejiti na področje od Zile do Korošcev nad Miljami. Ne more ljubiti svojega rodu, kdor druge zaničuje ali prezira, in molk ob vietnamskem vprašanju je črn madež, ki bi ga bilo treba zbrisati.

Stojan Spetič

Rudi Wilhelm

domača gruda, njegovim neotolažljivim svojcem, ženi Mariji, sinku Vladimirju, sestri Ivanki in vsem nečakom ter sorodnikom pa, ki so ga tako ljubili, naj bo zavest, da njegov lik ne more nikoli obledeti, v veliko uteho v tej strašni boli!

MIRKO KAPELJ

Maks Pečar

V ponedeljek nas je presunila vest iz Lonjerja, da je v bolnišnici preminil tovariš Maks Pečar, po domače Topatov Pokojni je bil vesten delavec, človek vesele narave in izvrsten pevec. Zato pa ga leta 1944 najdemo v taborišču Gravini, kjer se je v zboru primorskih Slovencev, ki se je pozneje preimenoval v zbor «Srečka Kosovela» in ga je vodil partizanski dirigent Rado Simoniti, odlikoval posebno v socialističnih nastopih. Po osvoboditvi se je aktivno udeležil političnega in kulturnega dogajanja v rodni vasi kot marljiv prosvetni delavec, pevec in član celice naše partije. Kot publicist se je od časa do časa oglašal v Jadranskem koledarju in Primorskemu dnevniku z doživeti orisi življenja lonjerskih «kuartov». Ljubljene tovariša, ki si je znal osvojiti s prijazno besedo in dejanjem veliko ljubezni, bodo ohranili v trajnem spominu lonjerski in katinarski partizani, kakor tudi vsi drugi vaščani.

Valerija Sancin por. Veljak

7. julija je po dolgi in mučni bolezni umrla tovarišica Valerija Sancin poročena Veljak iz Domja štev. 102. Pokopali so jo naslednji dan v Boljuncu. Pogreb je še enkrat nesporno pokazal, kako je bila pokojna žena priljubljena v vseh okoliških vaseh in kako dolinski občani sočustvujejo s prizadeto družino. Pokojna, ki je bila stara 53 let, zapuščala moža, hčer, sina in mater. Poznana je bila kot pridna in skrbna gospodinja in narodno zavedna tovarišica.

Naj ji bo lahka domača gruda! Zalujoči ostali naj prejmejo izraze našega najobčutnejšega sožalja.

ZAHVALA

Vsem, ki so nas ob smrti naše predrage

Valerije Sancin por. Veljak tolažili in nam bili na strani, iskrena hvala. Posebna zahvala dr. Teodoru Lovrečiču, g. župniku, pevskemu zboru, godbi in darovalcem cvetja.

Užaloščena družina Veljak Domjo, 10. julija 1966.

ZAHVALA

Vsem, ki so z nami sočustvovali ter nam bili na strani med hudo boleznijo in prerano izgubo našega nepozabnega

RUDIJA WILHELMA

se najtopleje zahvalujemo. Posebno zahvalo izrekamo zdravnikom dr. Danevu, dr. Starcu, dr. prof. Klugmanu, dr. Hrovatinu, dr. Deklevi in bolniškim sestram. Zahvaljujejo se tudi Deželnemu komiteju KPI, Tržaški federaciji KPI, sekcijam KPI z Opčin in iz mesta, ZKM, Pokrajinski zvezi ANPI, Zvezi bivših političnih preganjancev, Pokrajinski zvezi upokojencev, Zvezi vojnih invalidov, darovalcem vence, tovarišem iz ladjedelnice Sv. Marka, bivšim partizanom z Opčin, namočencem openskega tramvaja, godbi iz Trebč-Gropade, govornikom tov. Gombaču in Semi, in vsem, ki so v tako velikem številu spremili dragega pokojnika na njegovi zadnji poti.

Zalujoči: žena Marija, sin Vladimir, sestra Ivanka in ostali sorodniki

Opčine, 18. julija 1966

Goriška kronika

Odobritev goriškega regulacijskega načrta

Goriški občinski svet je odobril mestni regulacijski načrt. Po novem načrtu se bo mesto širilo na področju Šandreža, nova industrijska cona pa bo nastala med Standrežem in Sovodnjami.

Diskusija o regulacijskem načrtu je bila dolga. Ta načrt je hotela usiliti že prejšnja demokristjanska uprava, a je zadela na močan odpor. To, kar ni uspelo demokristjanom samim je sedaj uspelo levemu centru.

Sicer pa je že nekaj časa kazalo da bo do tega prišlo, že od tedaj namreč, ko so demokristjani, socialisti in socialdemokrati skupaj podpisali resolucijo, ki je dejansko pomenila moralno odobritev regulacijskega načrta. Že tedaj se je pokazalo protislovje socialistov. Štandreškemu vrtnarstvu (po sprejemu novega regulacijskega načrta) bije zadnja ura! Prej so tudi socialisti temu nasprotovali, sedaj pa so to odobrili.

Se bolj protislovna pa so stališča Slovenske demokratske zveze. Ta se je v preteklosti odločno zoperstavljal takemu urbanističnemu načrtu, sedaj pa ga je ugodno sprejela.

Samo KPI je ostala dosledna. Vztrajala je na stališču, naj se goriško mesto širi na področju ob Soči v smeri Lončnika, na področju, ki spada pod vojaške služnosti. Komunisti so jasno povedali, da urbanizacija Šandreža in ustanovitev industrijske cone med Standrežem in Sovodnjami pomeni hudo nevarnost za slovensko narodno skupnost, ki živi kompaktno na teh področjih. Nasprotovali so tudi uničenju cvetočega vrtnarstva v Šandrežu.

To a KPI je lahko vztrajala na svojem stališču, saj ni imela vezanih rok. Druge politične sile so morale kloniti ter žrtvovati pravične zahteve mesta in slovenske narodne skupnosti na oltarju levega centra.

Dva nezadovoljiva odgovora

O prepovedi kongresa narodnih manjšin

V torek, 10. t.m. je bila v deželni svet na dnevnem redu interpelacija svetovalca Jarca in Bergomasa, ki sta protestirala zaradi prepovedi kongresa evropske zveze narodnih manjšin. Tov. Jarc, ki je obrazložil interpelacijo, je na kratko prikazal čudno obnašanje goriške kvesture, ki je najprej izjavila, da ni za kongres potrebno nobeno dovoljenje, nato pa je sporočila organizatorjem, da morajo na podlagi kraljevega zakona 2082 iz leta 1935 imeti dovoljenje predsedstva ministrskega sveta. Poudaril je, da je ta zakon protustaven in v nasprotju s principi svobode in z določili italijanske republike, ki je nastala iz odporniškega gibanja. Fašistična diktatura je sprejela omejnjeni zakon prav z namenom, da zatere vsako svobodno manifestacijo in gibanje v državi. Poleg tega pa je absurdno se sklicevati na ta zakon, katerega danes ni mogoče izvajati, ker predpostavlja organe, ki jih danes ni več. Zakon predvideva namreč komisijo, sestavljeno iz delegatov fašistične stranke, ministrstva za kolonije, za korporacije itd., katera bi morala sestaviti spored manifestaciji za celo «fašistično leto», ki naj ga potrdi sam duče. Še toliko bolj je to početje vlade vredno obsodbe, ker se je poslužila fašističnega zakona v škodo slovenske narodne manjšine, ki je pod Mussoliniovo diktaturo na lastni koži preizkusila podobne zakone, katerih se je posluževal preminuli režim v raznarodovalne namene. Ob koncu govora je tov. Jarc pozval deželni odbor, naj obsodi tako početje rimske vlade in naj se odločno zavzame, da se enkrat za vselej pomete z obstoječimi fašističnimi zakoni.

Deželni odbor Stopper je odgovoril, da se deželni odbor ne more izreči glede obnašanja vlade, češ, da nima za to kompetence, čeprav

obžaluje, da je prišlo do takega ukrepa.

Tov. Jarc je dejal, da je nezadovoljen z odgovorom, ker se njim deželna vlada hoče izogniti problemu.

O razstrelitvah v Doberdobskem jezeru

Geofizični observatorij iz Trsta je 6. junija in v naslednjih dneh izvršil vrsto eksplozij v Doberdobskem jezeru. Domačin iz Jamelj, ki se je med prvo eksplozijo nahajal v bližini jezera, je bil telesno poškodovan in se je moral zateči v bolnišnico. Ves ribji zarod v jezeru pa je bil uničen. Komunistična deželna svetovalca Jarc in Bergomasa zaradi tega naslovila na deželno vlado vlogo, v kateri sta vprašala pristojnega odbornika, kaj misli ukreniti, da se prebivalstvu zagotovi varnost in da se obnovi ribji zarod. Deželni odbornik dr. Masutto se je v svojem odgovoru omejil samo na citiranje geofizičnega observatorija, ki zagotavlja, da se z eksplozijami ne bo več nadaljevalo in da so ta raziskovanja dala koristne podatke praktičnega in znanstvenega značaja.

Tov. Jarc je izjavil, da je z odgovorom nezadovoljen, ker ne upošteva problemov, ki so navedeni v vlogi. Dejal je, da ni omenjeni institut obvestil o eksplozijah doberdobske občine, kar je sicer obvezno. Prav tako niso bila postavljena znamenja, ki bi opozarjala na nevarnost. Uničenje 15 stotov rib bi se bilo lahko preprečilo, saj bi v tem času, ko je v jezeru malo vode, ribe lahko prepeljali z ustreznimi mrežami v stran od kraja eksplozij (tako trdi tudi odbor združenja športnih ribičev). Poleg tega pa bo poginil še

ostali ribji zarod, ker povzročajo gnitje rib okuženje vode in zraku.

V zvezi s tem problemom je pokrajinska svetovalca Marija Selič skupno z drugimi komunističnimi svetovalci naslovila na pokrajinski odbor vprašanje, v katerem pojasnila glede obnovitve ribjega zaroda v jezeru.

Tečaj v Slovenskem dijaškem domu

V Slovenskem dijaškem domu v Gorici bo tudi letos počitniški tečaj za popravne izpite. Tečaj se bo pričel v sredo 3. avgusta ob 8.30.

Zainteresirani se lahko pozanimajo za podrobnejša pojasnila ter prijave pri upravi Doma vsak delavnik od 10. do 12. ure.

Občinska knjižnica v Doberdobskem

Novoustanovljena Občinska knjižnica v Doberdobskem redno posluje vsak torek, sredo, četrtek in petek od 18. do 20. ure. Knjige je mogoče vzeti tudi na dom in to povsem brezplačno

Španija kliče

(Iz spominov Jožeta Vergana)

Te dni mineva trideset let od tedaj, ko je mednarodni fašizem začel svoj pohod v Španiji. 17. julija 1936 so se Francoski legionarji v maroški Mellili uprli španski republikanski vladi, dan po upor pa je bila že skoraj vsa španska dežela v vrtincu državljanske vojne. Republikanska vlada v Madridu je omahovala. Šele šestintrideset ur po upor se je odločila, da oboroži narod. Delavskim organizacijam so res izročili 50.000 pušk, toda od teh jih je bilo 45.000 brez zapiraca. Manjkatjoči deli pušk so bili spravljani v neki vojašnici, ki je bila v rokah uporniškega generala. Potreben je bil napad na vojašnico, da so delavske organizacije prišle do puškinih zapiracov. Osemindeset ur po upor v Mellili se je v Madridu in v drugih večjih mestih ponesrečil vojaški upor, ki naj bi pripeljal generala na oblast.

Tistega vročega julija 1936 so se v obrambo španske republike dvignili delavci in kmetje in številni izobraženci, katerim so kasneje prišli na pomoč protifašisti iz mnogih dežel Evrope in Amerike. Ustanovljene so bile mednarodne brigade, ki so se junaško bojevale na strani španskih republikanskih sil.

V vrstah protifašistov, ki so se borili v Španiji je bil tudi Jože Vergan iz slovenske Istre. Ta je v knjigi z naslovom «Od Marezig do Madrida», ki je izšla pri založbi «Borec» v Ljubljani (1962) opisal svoj odhod v Španijo tako-le:

«Dne 12. septembra 1936 sem dobil iz Pariza priporočeno pismo, naj se 15. javim na sekciji. Nisem bil presenečen, saj sem čakal na tak poziv. Komitejem Ljudske fronte sem dal še zadnja navodila za delo in jih obvestil, da odpotujem 14. septembra v Pariz in od tam najbrž kmalu nato v Španijo.

V Pariz sem prišel 15. septembra in stopil najprej na jugoslovansko sekcijo k Iliču. (Ilič je bil iz Jugoslavije. Op. uredn.) Ilič se je zanimal, kako se držijo slovanski

emigranti. Poročal sem mu o vsem, kar ga je zanimalo. Omenil sem mu tudi, da so me proglasili za udarnika za tisk. Cestital mi je in rekel: «Upam, da se izkažeš tudi v republikanski vojski v Španiji in da postaneš tudi tam udarnik! V Španjo pojdeva najbrž skupaj!»

Od Iliča sem šel na italijansko sekcijo. Tam sem dobil Gina D'Alba in se z njim dolgo menil o delu med italijanskimi emigranti. Z mojim delom in uspehi so bili zadovoljni. Ko sem odhajal, mi je dal D'Albo nakazilo za hrano in stanovanje v hotelu «Central» ter mi povedal, da bo mednarodna konferenca glede Španije 18. septembra. Za to konferenco je vlada lo veliko zanimanje v Franciji in po vsem svetu.

(Nadaljevanje prihodnjic)

V počastitev spomina

Tovariš Angel Veljak iz Domja daruje v počastitev spomina pokojne žene Valerije 5.000 lir za «Delo». Družina Žagar iz Padrič daruje v počastitev spomina pokojnega Rudija Wilhelma z Opčin 1.000 lir za «Delo».

Tovarišica Zora Košuta daruje v počastitev spomina Rudija Wilhelma 1.000 lir za «Delo».

V počastitev spomina tovariša Maksa Pečarja darujejo družine Kraniec, Cergolj in Kjuder Mirko in Miče Gombač 5.000 lir za «Delo».

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
List izhaja dvakrat na mesec
Celoletna naročnina 1000 lir
Direktor Marija Bernetič
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava:
Trst - Ul. Capitolina 2 - Telef.
44.046; 44.047
Tisk: Tip. Riva - Trst - Ul.
Torrebianca 12